

LA MUSA i la rAR

*Viatgers, ARTISTES i ESCRIPTORES
Anglèsos a MALLORCA (1900-1965)*



11 JUNY - 23 OCTUBRE

ARXIV MUNICIPAL DE PALMA.
CAN BORDILS, ALMUDAINA 9

Exposició

LA MUSA I LA MAR.
Viatgers, artistes i escriptors
anglòfons a Mallorca (1900-1965)

Inauguració 11 de juny a les 19 h

De l'11 de juny al 23 d'octubre de 2015

Presentació del catàleg el 20 d'octubre a les 19 h

Arxiu Municipal de Palma, Can Bordils
Carrer de l' Almudaina, 9 Palma

Agraïments:

Ajuntament de Costitx	William Graves
Associació cultural Cap Vermell (Cala Rajada)	José Carlos Llop Carratalà
Maria Antònia Bennasar Roig	Harry Mathews
Antoni Bennassar Mulet	Moderna Museet (Stockholm)
Antonino Besné i Tejada	Andreu Muntaner Darder
Anthony Bonner	Museu d'Art Modern i Contemporani
Eva Bonner	Es Baluard (Palma)
Suzanne Bradbury	Museu de Lluc
Rodney Browne	Museu de Mallorca (Palma)
Jaume Capllonch Ferrà	Niki Charitable Art Foundation
Rosa Capllonch Ferrà	(Califòrnia)
Josep Coll Vilanova	Lucia Peasapane
Consell de Mallorca	Rafel Pons Company
Lluís Forteza Bonnín	Magdalena de Quiroga Conrado
Glòria Forteza-Rei Borralleras	Réunion des musées nationaux
Fundació cultural Coll Bardolet (Valldemossa)	(Paris)
Fundació Guillem Cifre de Colonya (Pollença)	Manuel Ripoll Billón
Fundación DAMARC (Deià)	Guillem Rosselló Bordoy
Fundación Robert Graves (Deià)	Cecilie Sheridan
Galeria Dionís Bennàssar (Pollença)	Penn Sicre
Elvira González Gozalo	Societat Arqueològica Lul·liana
Lucía Graves	Susan Townsend
	Patricia Veyret Sautter
	Jackie Waldren
	Cordelia Weedon

Coordinació: P. de Montaner, Manuel Oliver, Magdalena Rosselló Pons i Juana Ma. Seguí Aznar.

Texts: Concepció Boncompte, P. de Montaner, Juana Ma. Seguí Aznar, Eduard Moyà, Rafel Pons i Climent Romaguera.

Realització: Equip de l'Arxiu Municipal de Palma.

Il·lustració de la portada: fragment de l'obra “Les muses a es Caragol” de Concepció Boncompte



Arxiu Municipal de Palma

Aquesta exposició presenta una selecció de viatgers, literats, científics i artistes plàstics relacionats amb Mallorca durant la primera meitat del segle XX. A través de les seves obres, l'illa va adquirir renom com a lloc favorable per a la inspiració i la creació, per al retir intel·lectual actiu. La galeria de personatges aquí recopilats no varen ser turistes depredadors, sinó visitants enriquidors de la imatge internacional d'una illa on la musa i la mar els acullen.

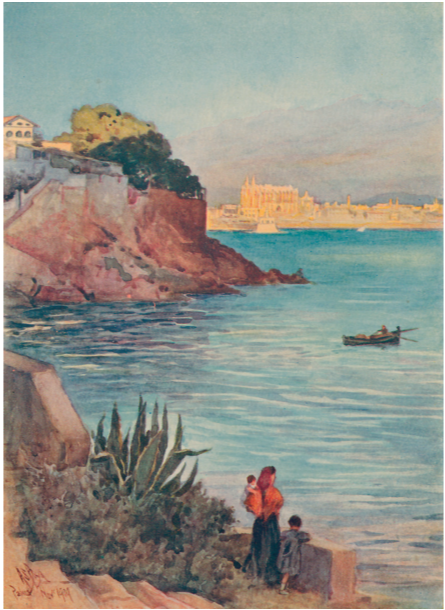


Viatgers i l'illa: entre la paraula i la mar blava

Abans de la irrupció del turisme a les Illes Balears, Mallorca no és més que una illa poc transitada a la perifèria d'Europa, encara que ja havia estat visitada per pocs però selectes viatgers romàntics i victorians al segle XIX. El 1903, no obstant això, es funda el Gran Hotel de Palma i marca l'inici del que serà la indústria més productiva del segle XX: el turisme.

L'accés ràpid a l'illa i l'encís d'un edèn perdut en el temps són suficients per a cridar l'atenció del viatger, l'artista i l'escriptor. Els primers visitants en aquesta nova era viatgen amb el desig deliberat de posseir imatges arcaiques i maneres de vida ancestrals amenaçades per la implacable modernitat i l'incipient turisme. Heus aquí el dilema de l'escriptor viatger: escriure i descobrir l'illa al futur turista i ser reconegut per això o mantenir-la en el dolç oblit. La Primera Guerra Mundial significa una aturada en el flux de visitants a l'illa. En la ment del soldat, la descarnada i sagnant bretxa del front europeu contrasta amb l'assolellat record de l'illa mediterrània. De la fantasia a la compensació. Després de la contesa, el viatger s'allunya de les idees i cerca a l'illa una experiència més física, carnal i sensual.

En la dècada de 1930, fins a l'esclat de la Guerra Civil, la distinció entre la ciutat i la resta de l'illa es fa evident. Els visitants de les àrees urbanes i suburbanes al voltant de la badia de Palma gaudeixen dels seus banys diaris i de les trobades nocturnes a clubs internacionals. El mite de l'illa per al vividor neix aquí. El visitant d'orientació més artística i intel·lectual prefereix la vida simple i la inspiració de la muntanya o la costa allunyada de l'algaravia cosmopolita de barris com el Terreno. El mite de l'altra-illa per a poetes i artistes es consolida en aquest moment.



Inspirar-se i escriure a Mallorca

Des dels inicis del segle XX, Mallorca, per les seves condicions geogràfiques i històriques, també opera com un pol d'atracció entre escriptors anglesos i americans des de tres perspectives: a principis de segle, com una etapa exòtica en els viatges que continuaven la tradició del Grand Tour del devuit; a partir dels anys 20, com a lloc de tranquil·litat per a pensar, escriure, i poder fer-ho sense grans despeses econòmiques sense sortir del meridià de Greenwich, com va dir Graves; i, a partir de mitjan 50, quan es produeix un notori transvasament d'intel·lectuals americans cap a França, d'on no pocs passen a l'illa, que, juntament amb Eivissa, es convertirà en reclam per a moviments juvenils com el hippy. De la llarguíssima llista d'escriptors que han passat per Mallorca i n'han deixat

constància als seus escrits, alguns només hi varen romandre en curtes (encara que de vegades repetides) estades, com Agatha Christie, Anthony Burgess, David Lodge, Kingslay Amis, Gertrude Stein; mentre que altres varen optar per establir-hi la seva residència, com Robert Graves, Robert Creeley, Ruthven Todd, Paul Roche, etc.

Al mateix temps, també recordarem els investigadors, científics i humanistes, que varen compartir aquestes vivències mallorquines amb els seus congèneres literats: Dorothy Bate, Margaret A. Murray, Ralph Adams Cram, Alan i Mary Hillgarth, Anthony Bonner, etc. Tots ells varen retratar, des dels seus respectius punts de vista, una Mallorca la imatge de la qual varen projectar fora de les nostres fronteres i que resultaria substancial en la forja de l'imaginari mallorquí del segle XX.



Un paradís obert al món

Mallorca, amb la seva llum de mar i muntanya, també va atreure nombrosos pintors i escultors que, bàsicament, es varen concentrar a Pollença i la serra de Tramuntana. Així es varen crear sengles escoles artístiques. La seva vida a l'illa va ser de convivència constant amb els altres “expatriats”, compartint així una experiència comuna. Citem, per exemple, William Cook, que va animar a venir Gertrude Stein; els Gittes, que varen fer el mateix amb Melanie Pflaum; Niki de Saint-Phalle, James Metcalf, John Ulbricht, Angela von Neumann, Tomás Harris, etc. En molts de casos, la seva estada a l'illa va suposar l'enlairament de les seves carreres cap al reconeixement internacional. Com en els escriptors, l'illa musa batega en el rerefons de les seves obres.

Ross Abrams · Kingsley Amis · Donald K. Armstrong · Roy Baker · Dorothea Bate · Bessy D. Beckett · Jack Beeching · Anthony Bonner · Paul Boulanger · Mary Stuart Boyd · Dorothy Bradbury · Robert Bradbury · Jacob Bronowski · Anthony Burgess · Arthur Byne · Francis Caron · Frederick Chamberlin · Agatha Christie · William Edwards Cook · Ralph Adams Cram · Robert Creeley · Margaret D'Este · Nina Larrey Duryea · Havelock (Henry) Ellis · Lyn Evans · Ruth Fainlight · J. E. Crawford Flitch · Archie Gittes · Douglas Goldring · Robert Graves · Frederic Volker Grunfeld · Margaret Hall-Sweeney · Tomás Harris · Ada May Harrison · Jacquetta Hawkes · Alan Hillgarth · Mary Hillgarth · Jocelyn Hillgarth · Eugene Hollbrook · Ellis Jacobson · Anthony Kerrigan · Elaine Kerrigan · David Herbert Lawrence · David John Lodge · Alfred E. W. Mason · Harry Mathews · Thomas Stanley Matthews · James Metcalf (Jimmy) · Jesse Metcalf · Ritch Miller · Toby Molenaar · Verónica More · Margaret A. Murray · Angela von Neumann · Rose Standisch Nichols · Jenny Nicholson · Anaïs Nin · Edna O'Brian · Raphael Patai · Melanie Pflaum · Joshua Podro · Alastair Reid · Laura Riding · Paul Roche · Bertrand Russell · Niki de Saint Phalle · Henry C. Shelley · Margaret Kinloch Forbes Sheppard · Georges Sheridan · Jean i Franc Shor · Alan Sillitoe · Margaret Stark · Gertrude Stein · Ruthven Todd · John Ulbricht · William H. Waldren · Jacqueline Waldren · Evelyn Waugh · Percy Waxman · James Lindon Webb · Gordon West · Colin Wilson · Norman J. Yanikun · William Frederick Yeames · William Butler Yeats



Arxiu Municipal de Palma